

KURANDERA

HĽADANIE PODSTATY ŽENSKEJ SILY

HERNÁN
HUARACHE
MAMANI

Ljndeni

Kurandera

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Hernán Huarache Mamani

Kurandera – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Kurandera

Hernán Huarache Mamani

Kurandera

Ljndeni

*Kým bude v ženskom srdci
žiariť svetlo lásky,
svet bude v bezpečí. Lenže ak to svetlo zhasne,
sveta sa zmocní nenávisť a ľahostajnosť,
ktoré ho zničia.*

Rose Mamani, mojej matke, ktorej ústa mi rozprávali mýty a legendy o našom národe, a ktorá ma naučila milovať všetky ľudské bytosti. Tej, ktorá ztvorila oči pred žiarou hviezdy, ohlasujúcej začiatok novej epochy svetla pre ľudí a koniec temnoty.

Mame Qoyllurichiy, andskej kurandere, ktorá žila v komunite Ipana, vládkyni vodného živlu, strážkyni svätého inkského učenia, ktorá ma osvietila svojou múdrosťou.

Tomase Qespi, kurandere a babici, ktorá žila v dedine K'aqsiri, a ktorá mi dovolila spojiť sa so stále existujúcou tajnou komunitou žien predtým, než sa Ánd zmocnil trinásť rokov trvajúci teror (1980 – 1993).

Matilde Casa, ktorej bezhraničná láska rozveseľovala moje detstvo, a ktorá ma naučila, že zvieratá a rastliny vedia rozprávať.

Adriane Huarachi, mojej duchovnej matke, ktorej nezištná láska osvietila môj život.

Všetkým indiánskym ženám bojujúcim za uchovanie a záchranu našej kultúry.

Všetkým ženám sveta bojujúcim za lepší svet, v ktorom vládne mier, láska a úcta.

POZNÁMKA AUTORA

Dlho som premýšľal o povahe tejto knihy a viackrát som sa sám seba pýtal: kto mi dáva právo o tejto téme hovoriť? Nebolo by logickejšie, ak by o nej písala žena?

Spomenul som si však na slová svojej učiteľky, Mamy Qoyllurchiy, ktorá stále opakovala, že matky sa prihovárajú svetu prostredníctvom svojich detí a učiteľky prostredníctvom svojich žiakov. A keďže som bol jej žiakom, rozhodol som sa odovzdať, čo ma naučila o tých najkrajších a najtajomnejších pozemských stvoreníach – o ženách.

Túto andskú učiteľku som spoznal v komunite Ipana, na mieste, kde sa dodnes uchováva a odovzdáva andské učenie a tradície. Práve ona ma naučila, že život je škola, v ktorej sa musíme naučiť milovať a pomáhať blížnemu.

Z úst Mamy Qoyllurchiy som sa dozvedel, že andská žena v minulosti zohrávala naozaj dôležitú úlohu a aktívne sa podieľala na vytváraní novej spoločnosti *Tawantinsuyo*, dokonalej spoločnosti združujúcej štyri regióny, teda slávnú Zlatú a Striebornú ríšu Inkov, ako ju poznajú takmer všetci

západní historici. Práve ona mi rozprávala o *Ajllawasi*, vzdelávacom centre pre ženy spred viac ako päťsto rokov. Inštitúciu *Ajllawasi* vytvorili ženy prezývané *Mamakuna*, ktoré odovzdávali učenie *Pachamama*. Toto učenie pomáhalo pochopiť a rešpektovať prírodu. Na jeho základe sa sformovali Inkovia prezývaní aj „Deti Slnka“; práve oni šírili duchovné svetlo v Andách až do príchodu Španielov.

Vďaka Mame Qoyllurchiy som si uvedomil skutočnú dôležitosť ženy a jej nesmiernu moc, ktorou by mohla riadiť spoločnosť. Vo svete sa dnes odohrávajú obrovské zmeny. Nezodpovedné využívanie technológií a vedy spôsobilo, že Zem zažíva skutočnú ekologickú katastrofu. Nikto nemôže vážnosť tohto problému pochopiť lepšie ako žena, pretože ona pracuje so zemskými živlami, zemou, vodou, vzduchom a ohňom.

Čoraz viac žien si uvedomuje, že naša planéta je vo vážnom nebezpečenstve a inštinktívne znovu nachádzajú silu a energiu, aby našli únikovú cestu. Vždy, keď sa na ne pozriem, spomeniem si na to, čo hovoria naše tradície: „Kľúč k vstupu do šiesteho ľudského cyklu, do nového milénia, je v rukách žien.“ Akoby im bola táto predpoveď vyzradená, mnohé ženy vedome či nevedome hľadajú tento kľúč, ktorý im dovolí zohrať veľmi dôležitú úlohu a znova vziať do rúk opraty ľudstva, ktoré im kedysi vzali.

Žena si ešte nie je vedomá úlohy, ktorú zohrá v budúcnosti, rovnako si nie je vedomá nesmiernych schopností, na ktoré zabudla.

Rozhodol som sa napísať túto knihu, aby som šíril poznatky svojej učiteľky a ukázal andskú zasväcujúcu cestu, po ktorej kráčali múdre ženy nášho národa, a udržiavali tak v tajnosti posvätné učenie PACHAMAMA.

Skúsenosti Kantu platia pre ktorúkoľvek ženu. Všetky vyrozprávané udalosti v tomto príbehu dokazujú, čoho je žena

schopná, aby znovu získala úlohu, ktorú jej príroda pridělila. Počas dlhej prípravy nám Kantu, naša hrdinka, ukáže, že je možné v sebe nájsť silnú vôľu, odvahu, vedomie a energiu potrebnú na to, aby zmenila smerovanie vlastného osudu a každú bolesť, osamelosť a smútok premenila na radosť, priateľstvo a pocit plnosti. Ukáže nám tiež, že ak sa má zrodiť nový vzťah založený na spolupráci medzi mužom a ženou, treba zničiť klietku, ktorú niektorí muži vytvorili s cieľom podrobiť si ženu.

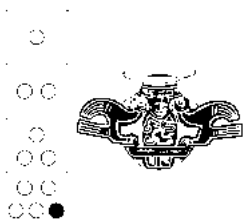
Postavy v tomto príbehu sú reálne, ale ich mená a názvy miest v tomto príbehu som zmenil, aby som nenarušil ich mier a pokoj.

Tento príbeh som sa snažil vyrozprávať čo najvernejšie, musel som však vynechať jednu časť, aby bola kniha zrozumiteľná a dobre sa čítala.

HERNÁN HUARACHE MAMANI

1

MÁŠ SILU

Búrka ustala, ale vyprahnutú a suchú pôdu v Coporaque stále bičoval prívalový dážď. Búrkové mračná pokryli oblohu, akoby chceli oznámiť, že v tejto časti Peru sa už začalo obdobie dažďov. Lejak nakoniec pomaly utíchol. Malý, sedemročný Tilico, uháňal na dvor, aby sa hral v kalužiach. Skákal bosými nohami do vody a špliechal ju všade naokolo. Zrazu sa však vydesený zarazil: neďaleký dom zahaľovali plamene! Bežal domov kričiac: „Dom oproti horí! Na streche sú plamene!“ Lenže v tej chvíli už zo všetkých úst vychádzali slová „Oheň!“ a „Požiar!“ O niekoľko minút začal kostolný zvon biť na poplach.

Muži a ženy vychádzali na ulicu vykrikujúc: „U Quispeovcov horí!“ Ľudia vyzbrojení vedrami, rebríkmi a motykami pribehli k domu. Zo slamenej strechy, vlhkej od dažďa, sa dvíhali obrovské plamene. Niektorí prerazili vstupnú bránku, prebehli záhradkou a na zemi, pri dverách horiaceho príbytku, našli Kantu. Bezvládne tam ležala v úplne premočených

šatách. Štyria z nich ju veľmi opatrne zdvihli zo zeme a odviekli na bezpečné miesto, zatiaľ čo sa mladí a dospelí beznádejne snažili uhasiť oheň.

Dievčina, neuvedomujúca si, čo sa stalo, sa akoby prebudila zo sna. Keď otvorila oči, prekvapil ju dav ľudí, ktorý ju ohromene pozoroval. Tata Facundo, starší sused, zúfalo plakal a Mama Santusa, jeho manželka, sa na ňu smutne pozerala a masírovala jej brucho a hrudník.

Kantu ich poznala. Všetci boli Indiáni ako ona. Mali na sebe pestrofarebné odevy utkané z hrubej ovčej, alpačej alebo lamej vlny. Niektorí nemali zakryté hlavy a z mokrých vlasov im kvapkala voda. Iní mali na hlavách premočené čiapky *chullos*.¹ Ďalší mali obuté typické andské sandále vyrezané z pneumatík, iní boli bosí.

„Žije! Žije!“ zvolal Facundo a prestal plakať, zatiaľ čo temný výraz na jeho tvári vystriedal žiarivý úsmev.

„Rýchlo! Musíš si vyzliecť tieto mokré šaty,“ prehovorila Mama Santusa, pričom ju ďalej energicky masírovala, ale k bruchu a hrudníku pridala aj ruky. Potom umyla Kantu tvár, nadvihla jej hlavu a podoprela ju.

„Ach, holubička krásna, mysleli sme si, že si nás opustila už navždy,“ zvolal Tata Facundo rozrušene, utierajúc si slzy. „Vezmite prikrývky a suché šaty. Rýchlo, odnesieme ju ku mne domov!“

Facundo bol prostý a úprimný starec, vždy pozorne sledujúci, čo sa okolo neho deje. Miloval svojich blížnych a svoj národ považoval za jednu veľkú rodinu. Na svete nežil nikto, kto by sa naňho mohol sťažovať. Bol nesmierne citlivý, prežíval bolesti iných, ako by to bola jeho bolesť. Nevedel písať ani čítať, ale poznal otcovskú lásku. V jeho dome ste vždy

1 Špicatá pokrývka hlavy zakrývajúca uši.

našli chlieb, útočisko a dobrú radu. Hoci Kantu nebola jeho príbuzná, veľmi ju miloval a považoval za svoju dcéru. Rád ju láskyplne volal „holubička“, obyvatelia Ánd tak totiž ženy často oslovovali. Navyše, toto slovo pripomínalo lásku a nežnosti, ktoré si medzi sebou holuby vymieňajú.

Onedlho dorazila aj Mama Josefa. Chudá, mlčanlivá, trochu mrzutá žena so zamysleným výrazom tváre, niekedy zahadná. Lenže keď šlo o pomoc ostatným, vždy ochotne podala pomocnú ruku. Hoci žila len o niekoľko domov ďalej, s Kantu sa nikdy nerozprávala; iba na ňu hľadela a usmievala sa. V ten deň mala Josefa oblečenú tmavomodrú sukňu, sivú košeľu s fuksiovým vzorom a plecيا zakryté dekou. V rukách niesla prikrývky, aby zakryla dievčinu, ale hneď ako ju zbadala, zvolala: „Potrebujeme suché šaty a musíme jej obviazať rany, lebo krváca.“

Zatiaľ čo ju niesli do Facundovho domu, Kantu sledovala od dažďa celkom premočenú zem, po ktorej stále tiekli pramienky vody. Pozrela na svoj dom: na slamenej streche sčernetej od ohňa sa otvorila veľká trhlina, cez ktorú bolo vidieť trámy a nosníky. V obrovskom zmätku sa niekoľko mužov pokúšalo oheň uhasiť a podávalo si vedrá s vodou, ďalší mlátili ešte dymiacu slamu vlhkými prikrývkami. Starí, ženy a deti v pestrofarebných šatách z ulice pozorne sledovali boj proti ohňu.

V tej chvíli si Kantu Quispeová spomenula, čo sa pred niekoľkými hodinami stalo... Opierala sa o vchodové dvere a pozorovala oblohu: zhluchovali sa na nej zlovestné čierne mračná. Pomyslela si, že v to popoludnie možno vyprahnutú zem konečne pokropí prvý dážď. Oblaky na obzore prelietajúce ponad hory tak potemneli, že zakryli ich obrysy. Náhle sa rozfúkal prudký vietor, lomcoval listami eukalyptov. Na dvore sa vytvoril vzdušný vír a ako obrovitánsky vysávač do seba

vtiahol suché lístie, kúsky papiera, plastu a drobných ľahkých predmetov.

Kantu stála vo dverách a všetko sledovala. Dlhé vlasy jej vo vetre poletovali okolo tváre. Jej telo chránila košeľa a nohavice. Keď vietor zmenil smer, akoby sa tá čierna masa približovala čoraz rýchlejšie. Vtom sa nebo sfarbilo do siva a čierna. O niekoľko minút sa začalo blýskať. Zdalo sa, že nebo prebodlo nespočetné množstvo zlatých nožov a mečov a ono sa otvorilo. Blížila sa jedna zo skutočne zriedkavých búrok, s hromami, bleskami a dunením, ktoré roztrhne oblohu ako výstrely z kanónov.

Kantu nebola znepokojená ani vydesená; odkedy žila v tejto dedinke prilepenej k horám, viackrát zažila veľmi silné búrky.

Bola dnu, keď vtom z ničoho nič pocítila obavy. Burácanie sa približovalo. Vnútorňý hlas jej krikom radil, aby ušla. Chvíľu vyčkávala, ale nakoniec rýchlo vybehla von. Vtedy začula ohlušujúci rámus a pocítila, akoby ju píchali tisíckami ihl, ktoré sa jej zarývali do tela, a zacítila spáleninu. Potom už nevidela nič a zdalo sa jej, že sa zrútila do bezodnej hlbiny.

Keď sa Kantu prebrala, celé telo ju bolelo a z nosa a uší jej tiekla krv. Starci ju opatrne položili na jednoduchú posteľ. Potom vyšli z izby, aby všetkých vydesených upokojili: „Slečnu Kantu trafil blesk, ale žije. Potrebuje starostlivosť. Oстане tu a bude odpočívať, kým sa nevrátia jej rodičia.“

Elektrický výboj ju našťastie nezasiahol plnou silou. Takmer sa jej podarilo uniknúť mu: ak by ju trafil priamo, určite by umrela. Lenže aj tak ju prudko zrazil k zemi, hoci len niekoľko metrov od domu.

Kantu sa snažila hýbať, ale obrovská bolesť v pleciach a chrptici ju priklincovala k posteli. V hlave jej hučalo a bolela ju. Všetko sa odohrало príliš rýchlo. Takmer tomu nedokázala

uveriť. Nevedela sa ani pohnúť: akoby jej telo stŕplo. Mama Santusa a Mama Josefa ju vyzliekli a preobliekli do suchých šiat, ale keď sa látka dotkla Kantinej pokožky, po chrbte jej prebehol mráz. Dotyk už nevnímala ako predtým: akoby sa jej koža odlepila od tela. Hrudná kosť jej tlačila na pľúca a bránila dýchať a cítila, ako jej celou chrbticou preletela ostrá bolesť.

Pokúsila sa vstať, ale údy ju neposlúchali. Pokúsila sa prehovoriť, ale z úst nevyšlo ani hláska. V očiach sa jej usadil bolestivý pohľad. Cítila sa bezmocná, bezbranná, slabá. Naplnil ju strach zo smrti a vnútri začala kričať: „Žijem! Nechcem umrieť! Chcem žiť!“ Tie slová skrývala vo vedomí, zatiaľ čo z očí sa jej rinuli obrovské slzy.

Keď Mama Santusa zbadala, že Kantu plače, pohladila ju po hlave a čiernu, spálenú, ešte vlhkú hrivu jej začala sušiť prikrývkou.

„Oddychuj, snaž sa nenamáhať. Blesk nepoškodil žiadny orgán a uvidíš, že čoskoro budeš v poriadku,“ povedala, masírujúc jej hrud' vlažnou zmesou liečivých bylín. Kantu sa začalo dýchať oveľa lepšie. Hneď nato sa však rozochvela. Sánka sa jej tak triasla, až klepotala zubami.

Vypila odvar z liečivých bylín. Pripravila ho Mama Jovita, babica. Bola to staršia žena s už celkom bielymi vlasmi a tvárou zbrázdnenou vráskami, ale so svetlom v očiach, ktoré vypovedalo o veľkej vnútornej sile a neochvejnej, nezdolnej duši. Poznala tajomstvá bylín a pribehla, hneď ako sa dozvedela, že niekto v dedine je zranený. Stačilo niekoľko dúškov vlažnej tekutiny a Kantu sa zdalo, že naberá sily. Potom na ňu doľahla únava; oťaželi jej viečka, a keďže nedokázala držať oči otvorené, zaspala.

„Necháme ju odpočívať. Ak sa o tri dni bude cítiť lepšie, bude to znamenať, že sa uzdravila, inak zavoláme nejakého

kurandera. Možno ju blesk zasiahol práve preto, aby sa kuran-dera stala z nej...” prehovoril jeden z prítomných starcov.

Kedysi dávno ľudia verili, že muži a ženy zasiahnutí bleskom boli predurčení stať sa liečiteľmi. Toto presvedčenie sa spája s liečením pomocou *Pachamamy*¹, ktoré praktizovali liečiteľia známi ako *Hampi kamayoq*². Hoci dnes je tento spôsob liečenia len veľmi málo rozšírený, v niektorých komunitách sa stále praktizuje. V spoločnosti *Tawantinsuyo*³, hierarchizovanej deľbou práce, sa ľudia so svojimi zdravotnými problémami zverovali do rúk tých najzručnejších a najschopnejších. Preto lekára považovali takmer za mudrca. Jeho úloha nebola vôbec jednoduchá, musel mať mimoriadne schopnosti a byť silnou osobnosťou. Neliečil len ľudí, ale bojoval aj proti chorobám a epidémiám, ktoré postihli zvieratá a rastliny. *Hampi kamayoq* zahaľovala aura tajomstva a moci. Svoje nesmierne schopnosti ako predstavivosť, zdravý úsudok, abstrakciu a pozorovanie mal rozvinuté oveľa lepšie než priemerní ľudia a patrili k veľmi špecifickej vrstve tvoriacej spoločenské jadro.

Hampi kamayoq sa združovali v uzavretých kongregáciách, kde sa učili tajné receptúry, rituály a liečiteľské techniky. Dostalo sa im špecifickej a všestrannej prípravy, či už z teoretického, alebo praktického hľadiska, a takmer vždy patrili ku kňazskej kaste. Prísny zasväcujúci proces sa začínal vo *Wamaqu*. Okrem iného museli podstúpiť pôsty, odriekanie, skúšky odolnosti, fyzické a duševné cvičenia, ale predovšet-

1 Vesmírna matka, Matka príroda.

2 Kňaz-liečiteľ alebo kurandero.

3 Označuje celé územie patriace Inkskej ríši rozdelené na štyri regióny, s hlavným sídlom Cuzco.

kým ich naučili prekonať strach z neznámeho. Nemohli jesť ani mäso, ani ryby, ani požívať alkoholické nápoje.

Učili sa pomaly, dôsledne a ťažko. Cieľ, ktorý mali dosiahnuť, bolo fyzické a duševné sebaovládanie. Žili na odľahlých miestach, v skupinkách pod vedením *Amauta*, mu-drca schopného vysvetliť im tajomstvá ľudských fenoménov. Okrem toho museli poznať dejiny svojich predkov, legendy, mýty, oslavy a obrady, počas ktorých dochádzalo k odovzdávaniu rôznych liečebných metód. Pôst pre nich nemal predstavovať problém a museli sa zúčastňovať každoročných rituálov očistenia tela. Budúci liečitelia si museli osvojiť mnoho vedomostí, liečivé schopnosti rastlín, amuletov i masáží a pochopiť neviditeľný svet. Tí, ktorí tieto vedomosti získali a prijali tradíciu, sa stali *Hampi kamayoq*.

Boli medzi nimi aj takí, ktorí videli do minulosti, prítomnosti a budúcnosti iba vďaka lístkom koky, zrnkám pšenice alebo zvieracím vnútornostiam, najmä morčacím a lamím. Okrem nich žili aj takí, ktorí sa vedeli spojiť s prírodnými silami a komunikovať s bleskami, Slnkom a Mesiacom. Niektorí sa vedeli rozprávať s duchmi predkov a niektorí zase spojiť sa s duchmi *Apukuna*,¹ ochrancami ľudí.

Budúcich liečiteľov vyberali z komunity na základe osobitých schopností a talentu, alebo mohli túto chýlostivú úlohu zdediť po rodičovi či blízkom príbuznom. Niekedy sa však stávalo, že si ich vybral blesk. Ľudí zvolených týmto spôsobom učil sám kurandero, ktorý im odovzdal všetky svoje vedomosti.

Po prvej španielskej invázii do Peru sa zdalo, že tento typ liečiteľov vymizol a ich znalosti zanikli. Lenže dávna tradícia sa dôsledne odovzdávala ďalej z otca na syna a strážcovia

1 Duchovia, ochrancovia ľudí, ktorí žili na najvyšších vrchoch.

starobylého učenia sa stretávali potajme. Medzi ľuďmi sa zachovala len základná znalosť, ktorú by sme mohli nazvať ľudovým liečiteľstvom, istý druh všeobecnej farmakológie známej ako *Hampi Qhato*. Liečitelia, babice a veštcí, na ktorých sa ľudia obracali, uchovávali časti dávnych znalostí a učenia a mohli predpisovať liečivé bylinky a iné medicíny. Ešte aj dnes v rôznych častiach Južnej Ameriky môžeme nájsť medicinanov strážiacich zlomok dávneho učenia. Na juhu Peru a v Bolívii sú veľmi známi strážcovia liečivých tajomstiev byliniek – *Yatiri*, žijúci na brehu jazera Titicaca, a *Qamile*, ktorí putujú po krajinách pohoria Sierra s brašnami plnými liečiv, amuletov a liečivých byliniek.

O ľuďoch zasiahnutých bleskom by sa toho dalo napísať ešte mnoho. Zatiaľ však stačí vedieť, že aj dnes, podľa mnohých národov, sú títo ľudia predurčení stať sa kurandermi. Preto boli starci z Coporaque presvedčení, že aj Kantu bolo súdené stať sa kuranderou. Lenže prehliadali fakt, že ona tomu vôbec neverila. Žila v Cuzcu, modernom meste s viac ako dvestotisíc obyvateľmi, dvoma univerzitami, dvadsiatimi piatimi strednými školami a nespočtým množstvom základných škôl, medzinárodným letiskom a tisíckou autobusov križujúcich ulice mesta.

Cuzco, spolovice andské a spolovice západné mesto, je tretím najväčším v Peru. Hoci v minulosti bolo hlavným mestom ríše *Tawantinsuyo*, dnes je dôležitým turistickým centrom a nie nadarmo ho vyhlásili za hlavné archeologické mesto Južnej Ameriky. Kantu žila v dome, ktorý postavili jej rodičia, v centrálnej časti tohto živého mesta, kde žili belosi, turisti zo západu, mestici a domorodci.

Kantu bolo krásne indiánske dievča, púčik otvárajúci sa životu. Mala strednú postavu a hebkú, hodvábnu pokožku medenej farby. Na tvári s jemnými črtami vynikali žiarivé

a rozkošné oči a červené zmyselné pery. Útle hrdlo pripomínalo ladnú vikuňu, najelegantnejšie andské zviera. Na štíhlom a pekne tvarovanom tele sa vynímalo plné poprsie, tenký pás, pevné boky a pekné nohy. Skutočná indiánska Venuša zrodená v Andách.

Kantu bolo šľachetné a usmievavé dievča, vždy hľadiace na život zo svetlejšej stránky. Inteligentné a citlivé, už od malička dokazujúce skvelú intuíciu a prirodzenú schopnosť pochopiť ľudí. O rozvíjanie svojich vlôh sa zaujímal málo, radšej sa venovala štúdiu. Rodičom robila veľkú radosť a nerada sa oddávala nezmyselnej zábave, tak ako mnoho jej rovesníkov; na večierkoch sa zúčastňovala len zriedka. Jej rodičia si želali, aby ich deti študovali a vybudovali si postavenie, preto sa Kantu snažila pripraviť na budúcnosť, ktorá ju čakala.

Keď sa José Quispe s manželkou vrátili z vidieka, našli obhorený dom a zranenú dcéru, o ktorú sa starala ich susedka, Mama Santusa. Rýchlo si požičali auto a odviezli ju do nemocnice v Cuzcu, aby sa jej dostalo tej najlepšej starostlivosti a rýchlo sa zotavila. O niekoľko dní Kantu z nemocnice prepustili a vrátila sa domov, do Cuzca.

Po tomto incidente sa jej začali diať zvláštne veci. Mala vízie: v mysli ako na veľkom kinoplátne videla, čo sa stane iným. Okrem toho sa jej zmocnil nervový a telesný záchvat, ktorý ju na niekoľko mesiacov pripútal k posteli. Snažila sa ho vyliečiť tradičnou medicínou, ale márne.

Kantinu matku dcérin stav trápil, preto sa rozhodla zaviesť ju k Anselmovi, kuranderovi z Coporaque, ich dediny. Dievča pochybovalo, že by vďaka svojim chabým medicínskym vedomostiam mohol jej problém vyriešiť. V Cuzcu žila od malička. Navštevovala tam základnú a strednú školu,

rozhodla sa pre štúdium pedagogiky na univerzite a navštevovala aj jazykové kurzy a kurzy informatiky. To málo, čo z kultúry jej predkov ostalo, sa vytratilo a nahradil ho model západnej civilizácie: nový spôsob myslenia a života, nová veda, nové náboženstvo, nový jazyk, nový spôsob existencie a správania sa.

Vždy odmietala zveriť sa do rúk kurandera, radšej sa radila s mnohými lekármi, ktorí však v jej tele neobjavili nič zvláštne a poradili jej, aby sa obrátila na psychiatra. Podrobili ju množstvu vyšetrení a analýz, ale nakoniec dospeli k záveru, že Kantu „trpela nervovými ťažkosťami“ a navrhli jej pobyt na psychiatrickej klinike. Lenže jej matka stále verila, že kurandero by jej mohol pomôcť, a tak jedného dňa po nekonečných prosbách Kantu na stretnutie s Anselmom privolila.

V jedno popoludnie prišli do dediny a zamierili k mužovej chatrči. Kantu sa ešte so žiadnym kuranderom nestretla, lebo v nič také neverila a podvolila sa len preto, aby matka prestala naliehať. Kráčala neochotne, zatiaľ čo matka neustále opakovala: „Anselmo je dobrý, uvidíš.“

Chcela tým povedať, že bol skutočný kurandero a nie jeden z mnohých šarlatánov.

Naštvaná Kantu jej pesimisticky odvetila: „Mama, prestaň. Ja v tieto veci neverím. Ako si môžeš myslieť, že ma môže vyliečiť nejaký mastičkár? Lekári povedali, že moja choroba je nervová a potrebujem odpočinok: nesmiem pracovať, musím sa odreagovať a vyhýbať sa nepríjemnostiam.“

Kantina matka bola žena v strednom veku, zavalitá, ale pomerne svižná. Drobné živé oči dodávali život jej medenej tvári, poznačenej niekoľkými vráskami. Dlhé čierne vlasy si zapletala do dvoch hrubých vrkočov, ktoré jej padali na chrbát. Rodinné problémy sa vždy snažila riešiť s dobrou ná-

ladou a optimizmom a podarilo sa jej získať si dôveru a náklonnosť všetkých, ktorí ju poznali: bola dobrým človekom.

Pracovala v malom stánku s potravinami a nápojmi. V meste nosila „západné“ šaty, ale keď sa vrátila do Coporaque, obliekala sa tradične: na hlave mala hnedú vlnenú čiapku s farebnými strapcami a cez plecia prehodený vlnený pléd, farebné sukne ladila s topánkami, ktoré nosila aj v meste, aj v komunite, aby ju chránili pred horským chladom.

Kráčala pomaly a Kantu ju nasledovala. Vtom, aby prerušila ticho, sa otočila ku Kantu a veľmi znepokojeným tónom jej povedala: „Dcéra moja, aspoň raz ma počúvni. Nemáš čo stratiť a za návštevu platím ja.“

„Ten muž nás len oberie o peniaze,“ odpovedala jej Kantu nahnevane.

Matka zahanbene odvetila: „Ach, Kantu, si nenapraviteľná! Ak sa tvoje problémy nepodarilo vyriešiť lekárom, neznamená to, že to nedokážu iní. Anselmo to možno dokáže. Poprosila som ho, aby nás počkal a pozrel sa na teba, skôr než pôjde do práce. Mala by si vedieť, že títo liečitelia nežijú z peňazí, ktoré zarobia vďaka svojim zvláštnym schopnostiam, ale z toho, čo zarobia prácou na poliach. Ak nás čaká, robí to len preto, lebo ma pozná a váži si ma.“

Keď dorazili k chatrči kurandera, zaklopali na dvere. Nik sa neozval, matka preto zvolala v kečuánčine: „*Hampusqayki?* (Je niekto doma?)“

Z veľmi skromného príbytku vyšiel šesťdesiatpäťročný Indián. Bol strednej postavy, s medenou pokožkou, širokým hrudníkom, mierne svalnatý, s prešedivenými vlasmi a tvárou opálenou a stvrdnutou od slnka a zimy. Jeho čierne oči spočinuli najprv na matke a potom na dcére. Akoby ich skúmal, keď sa mu pery odrazu zvltnili do nepatrne záhadného úsmevu.

Kantu ho pozorne sledovala. Hneď ako sa začal rozprávať s matkou, výraz jeho tváre sa zmenil: zjavil sa na nej úprimný a srdečný úsmev. Mal obuté typické andské sandále, ošúchané a vyblednuté nohavice, ktoré kedysi dávno museli byť sivé, a prúžkovanú košeľu. Kantu si všimla, že si nohavice vyhrnul až po lýtko. Z jeho tváre sálala dôvera: len ťažko by sa z neho vykľul podvodník. Mal široký nos, mäsité pery a husté mihalnice; oči mierne začervenané od tlaku a veku.

„Podťe ďalej,“ prehovoril a mávol rukou smerom dnu.

Kantu vstúpila prvá a po nej matka, ktorá hneď spustila: „Don Anselmo... tá láskavosť, o ktorej som ti hovorila. Chcela som ťa poprosiť, aby si vyliečil moju dcéru. Má problémy s nervami. Nemôže sa namáhať. Niečo ju rozrušuje, dejú sa jej zvláštne veci. Priviedla som ju k tebe, lebo verím, že by si jej mohol pomôcť a uzdraviť ju...“

Don Anselmo si dievčinu pozorne obzrel. Očami skúmal jej tvár, telo, ruky, nohy. Hoci bola celá zahalená, mala pocit, že vidí do jej vnútra. Potom sa jej zápästia dotkol ukazovákom, prostredníkom a prstenníkom, priložil jej prsty na spánky a opýtal sa: „Ako sa cítiš?“

Kantu, stále nepriateľská a neochotná s mužom spolupracovať, chladne odvetila: „Neviem presne. Cítim sa dobre, aj keď iní hovoria, že nie. Prišla som, lebo ma donútila matka.“

„Naozaj?“ odpovedal Anselmo. „Pozrieme sa, čo ti je a ako by som ti mohol pomôcť.“ Anselmo chvíľu bez slova premýšľal a stále si pritom dievča obzeral. Vtom sa obrátil na matku a opýtal sa jej: „Mohla by si ísť na chvíľu von? Chcel by som sa s ňou pohovárať medzi štyrmi očami.“

Kantu nechcela ostať s kuranderom sama. Nevedela si predstaviť, čo by jej mohol urobiť alebo na čo by sa jej mohol pýtať. Vystrašene sa pozrela na matku, ale ona jej očami

naznačila, že má ostať. Nemohla neposlúchnuť. Anselmo sa na ňu priateľsky zahľadel a mlčky jej ukázal, aby sa posadila. Kým si sadala za prostý stôl, kurandero naň rozprestrel asi štyridsaťcentimetrový plátenný obrus s troma strapcami v každom cípe. Naň položil pestrofarebnú vreckovku. Potom z vrecúška vytiahol niekoľko lístkov koky a položil ich na vreckovku. Tú niekoľkokrát preložil, až vytvoril štvorček a začal sa potichu modliť. Vreckovku pootáčal do všetkých svetových strán, urobil niekoľko pohybov a odriekal modlitby za požehnanie lístkov, ktorými chcel odhaliť chorobu dievčaťa.

Obyvatelia Ánd už tisícky rokov používajú kokové lístky na nahliadnutie do minulosti a prítomnosti, na predpovedanie budúcnosti, čítanie myšlienok a diagnostikovanie chorôb a telesných či duševných problémov, pretože podľa ich tradície nejde o obyčajnú rastlinku a liek, ale predovšetkým o látku s mocnými magickými účinkami, vďaka ktorej je možné spojiť sa s duchovným svetom.

Kantu ohromene a zároveň zvedavo sledovala, čo starec robí. Prinútila sa odvrátiť zrak a prezerala si miestnosť. Až vtedy si uvedomila, že namiesto dlážky vidí len udupanú hlinu. Steny boli z kameňa a zo surových tehál. Slamená strecha, ohlodaná zubom času, sčernela od ohniska v kúte izby. Z jedného trámu visel povraz, druhý koniec bol pripevnený o stenu, pretože slúžil na uchytenie košíka. Zrejme, aby sa k potravinám v ňom nedostali psy, mačky a hlodavce.

Anselmo sa posadil oproti Kantu. K ústam jej priložil balíček a prikázal jej: „Tri razy naň fúkni a potom mlč.“

Kantu poslúchla. Kurandero balíček otvoril a lístky koky opäť porozkladal na vreckovku; za hrsť z nich vzal a niekoľkokrát ich pustil. Pozrel sa na spadnuté lístky a začal ich od seba oddeľovať. Potom povedal: „Nemusíš mi nič hovoriť.

Ja ti poviem, čo vidím. Ľudia ťa považujú za bláznivú, lebo si uvidela ich budúcnosť. Vieš, čo sa stane zajtra, dokážeš predpovedať skutočné nepríjemnosti, a práve to ostatných rozčuľuje. Tvoje problémy spôsobuje jasnovidectvo. Si úplne zdravá, takisto tvoje telo, ale to, čo tvoja duša vidí, preniká do tvojho tela, preto sa necítiš vo svojej koži.“

Starec sa na ňu vážne zahľadel a napokon dodal: „Máš dar vidieť budúcnosť, dievčinka. Môžeš sa stať veľkou jasnovidkou.“

Kantu ho pozorne počúvala, snažiac sa vtlačiť si do pamäti každé jedno slovo. Smutne mu pozrela do očí a povedala: „Bála som sa, že mi to poviete.“

„Lenže je to tak. Máš dar jasnovidectva.“

„Viem,“ odvetila a slzy jej pomaly stekali po tvári. Zlomeným hlasom pokračovala: „Ľudia si myslia, že som šialená, ale to nie je pravda.“

„Nie si šialená,“ ubezpečil ju kurandero. „Jednoducho sa v tebe prebudili schopnosti, ktoré nevieš ovládať. Trénovaním ich môžeš rozvíjať, ale musíš sa ich naučiť aj kontrolovať a využiť len vtedy, keď to sama chceš.“

„Chcem byť normálna, taká ako predtým. Chcem tráviť čas s kamarátkami a ľuďmi, ktorých poznám. Moje slová im však prekážajú a všemožne sa mi snažia vyhnúť.“ Dievčinina únava prepukla naplno. „Napríklad pred niekoľkými týždňami som prišla do dediny na návštevu. Prechádzala som sa s tetou a stretli sme staršiu paniu, ktorú poznám už dlho. Veľmi smutne som povedala: ‚Tá pani nebude žiť dlhšie než pätnásť dní.‘ ‚Umrie...?‘ opýtala sa ma teta dosť vyľakane. Prikývla som. Nakoniec umrela ešte skôr.“

Raz, keď som doma v meste oddychovala, otec sa rozprával s kolegom o krádeži u nich v práci. Hneď ako som ich rozhovor začula, vstala som, podišla k nemu a zašepkala mu

do ucha: „Ocko, zlodejom je tento muž, ale obvinia teba.“ A presne tak sa to skončilo.

A potom ma navštívila sesternica, ktorá sa mala vydávať, ale len čo som ju zbadala, povedala som jej: „Tvoj snúbenec ťa nechá pred oltárom.“ Nedokázala som mlčať a neskôr sa, žiaľ, ukázalo, že som mala pravdu. Sesternica mi to neodpustila, bola presvedčená, že som ju prekliala, ale ja som jej nepriala nič zlé. Tie obrazy a myšlienky v mojej mysli jednoducho vyplávajú na povrch. Hovorím len to, čo vidím,“ dodala zúfalá Kantu. Jej krásna tvár sa zmrštila do bolestivej grimasy a prepukla v tichý plač.

„Rozumiem ti, maličká,“ odpovedal kurandero, snažiac sa ju utešiť. „Ak sa chceš znovu stať normálnym človekom, pomôžem ti. Lenže prečo chceš byť normálna? Máš dar, ktorý nedostane každý. Niektoré ženy, ktoré po ňom skutočne túžia, dokážu časom neobyčajnú schopnosť získať, ale len tie, ktoré sa s touto energiou a schopnosťami narodili. Matka Príroda bola k tebe štedrá. Ak chceš, my, liečitelia, ťa naučíme tvoj dar používať; ale ak chceš, môžem tvoje telo vrátiť do predošlého stavu a všetky tieto schopnosti odstrániť.“

„Urobte to, prosím vás. Tie veci už nechcem vidieť. Stačilo!“ pritakala. „Znovu chcem byť normálna.“ Tvár jej stále zmáčali slzy.

„Dobre. Mala by si však vedieť, že nie si bláznivá a nikdy si bláznivou nebola. Ide len o duševný stav, o účinok tvojej schopnosti. Lenže ak chceš byť ako predtým, vyliečim ťa,“ povedal starec a lútostivo sa na ňu pozrel.

„Urobte všetko potrebné, aby som bola opäť obyčajné dievča,“ prosila zúfalo.

Kurandero sa ju snažil odhovoriť: „Príroda ti venovala dar, ale ty, namiesto toho, aby si bola vďačná a naučila sa ho

používať, sa ho chceš zbaviť. Napokon, tak to býva: niekedy ho dostane ten, kto oň nestojí. Dobre teda... Vysvetlím ti, čo musíš urobiť.“

Keď matka s dcérou od starca odišli, Anselmo premýšľal o schopnosti, ktorá sa v dievčati prebudila. Vďaka zásahu bleskom človek, muž či žena, mohli priamo od *Apukunov*, veľkých duchov svetla, dostať udivujúce schopnosti. Kantu síce blesk nezasiahol priamo, ale bol dostatočne silný na to, aby v nej oživil schopnosti, ktoré v sebe mala už dávno.

„To dievča si nie je vedomé svojich schopností a ani toho, ako veľmi môže pomáhať druhým,“ pomyslel si zamrútený, kým si pripravoval obed v malej chatrči, ktorá mu slúžila ako kuchyňa, obývacia izba aj spálňa. Terakotový hrniec zasyčal na znamenie, že voda v ňom začína vriieť. Vhodil do nej niekoľko zemiakov, kus sušeného mäsa a pšeničnú múku. Zmes miešal drevenou varechou, až kým nez hustla.

Kým jedol, stále myslel na „ľudí zasiahnutých bleskom“, na slávnych *Alto Misayoq*.¹ V meste im hovorili *Paqos* alebo tí, ktorých zasiahol blesk a stali sa kňazmi-liečiteľmi. Podľa tradície ich blesk zasiahol trikrát po sebe: prvý úder ich zabil, druhý rozdelil telo na kusy a tretí ich spojil do pôvodnej podoby. Keď sa prebrali, vždy sa nachádzali ďaleko od miesta, kde ich blesk zasiahol a na tele mali ranu v tvare kríža. Vedľa nich ležal kameň podivného tvaru s červenými pruhmi *Qhaqya Mesa*.² Každý prúžok predstavoval ochranu jedného z duchov svetla. Tí, ktorých vyvolilo desať *Apukunov*, boli považovaní za mocných, či už šlo o *Paqov*

1 Dnes sa takto označuje najvyšší stupeň v hierarchii kňazov-liečiteľov v južnom Peru.

2 Meteorit, kremeň, ktorý sa objavil blízko tých, ktorých zasiahol blesk.

alebo *Kallpaqov*¹, a duchovia ich chránili tri alebo viac rokov. Keď toto obdobie uplynulo, stratili svoju moc.

Po stretnutí s kuranderom Kantu podstúpila niekoľko kúr, ktoré zahŕňali masáže, špecifické stravovanie, cvičenia, ktoré musela vykonávať doma, a konzumáciu niekoľkých liečivých bylín v presne určený čas. Neprijemné predtuchy sa vyparili. Opäť sa stala obvyčajným dievčaťom a pokračovala vo zvyčajných každodenných činnostiach.

Stretnutie s Anselmom bolo pre Kantu úplne nová skúsenosť. Prvýkrát v živote pochopila, že problémom sa dá čeliť rôzne: buď tradičnou medicínou, ktorú vykonávali lekári a odborníci, alebo ľudovým liečiteľstvom, ktoré vykonávali liečitelia spoliehajúci sa na praktiky a tradície odovzdávané z generácie na generáciu. Anselmo si časom získal jej dôveru; konkrétnymi činmi jej dokázal, že je skutočný kurandero, nie podvodník, ako si spočiatku myslela. Ukázal jej svoju výnimočnú schopnosť rozumieť veciam a ľuďom a hlboké poznatky či už mužskej, alebo ženskej psychológie, ďaleko prevyšujúce schopnosti mnohých vzdelaných ľudí. Zrodilo sa medzi nimi úprimné priateľstvo a dievča zistilo, že vďaka nemu môže pochopiť mnoho vecí, ktoré ho znepokojovali.

Kantu chcela vedieť, ako ju kurandero uzdravil, a porozumieť podstate schopností, ktoré v nej prebudil zásah blesku. Raz sa Anselma opýtala: „Ako sa môže človek po zásahu bleskom tak veľmi zmeniť?“

On sa na ňu usmial: „Príroda všetkým ľudským bytosťam dáva mimoriadne schopnosti, maličká, ale zvyčajne

1 Kurandero, ktorý sa dostáva do kontaktu so životodárnymi energiami Prírody.

akoby spali v našom vnútri. Náš život, všetko, čo robíme, na čo myslíme alebo čo cítime, spôsobuje, že kanály spájajúce nás s Prírodou sa pomaličky zatvoria. Ženy sú obvyčajne duchovnejšie založené, nie sú také materialistky ako muži, teda sa k týmto schopnostiam dostanú ľahšie. Ako vo všetkých ženách, aj v tebe driemu tieto schopnosti. Jedna z nich sa prebudila vďaka blesku, ktorý ťa zasiahol. Ak by ťa trafil plnou silou, umrela by si; žiješ, pretože sa ťa len letmo dotkol. Jeho sila zmenila tvoju bytosť; otvorila kanály prechádzajúce tvojím vnútrom, ktoré som musel zatvoriť, aby som ťa vyliečil.“

Kantu sa zahľadela doďaleka, na slnko zapadajúce za hory. Anselmove slová v nej zneli ako ozvena. Ticho prelomil upokojujúcimi slovami: „Mala by si sa už vrátiť domov, maličká. Stmieva sa a čoskoro bude aj chladno.“

Skôr než Kantu odišla, dodal: „Dostala si schopnosť, dar, ktorý sa v tebe prebudil, a ktorý si mohla používať. Máš v sebe veľkú vnútornú silu schopnú pomáhať tebe aj ostatným. Ak chceš, stále ju môžeš získať späť.“

Kantu si pomyslela, že pokračovať v rozhovore by bolo zbytočné. Schopnosť predpovedať budúcnosť jej spôsobila množstvo problémov. „Anselmo, už naozaj musím ísť. Dobrú noc,“ rozlúčila sa a rýchlo zamierila k dverám.

Bol to pekný večer. Sledovala slnko zapadajúce za obzor. Otvárala sa pred ňou nádherná scenéria: pozlátенý kotúč nadobudol rumelkovočervenú farbu a celé nebo sa sfarbilo dočervena, rámovali ho len sivé hory, ktoré všade dookola vrhali obrovské tieň, zatiaľ čo oblaky ustavične menili farbu.

Kým Kantu pozorovala tú veľkolepú panorámu, v ušiach jej stále zneli Anselmove slová: „Máš schopnosť, ktorú by si mohla použiť len vtedy, keď chceš.“